

Kielitietoisuus- kortit

Korttien tarkoitus on toimia KieliPeda-työvälineen tukimateriaalina. Niitä voi käyttää keskustelujen, pohdintojen ja ideoiden jakamisen tukena tiimeissä, kun arvioitte ja kehitätte kielitietoista oppimisympäristöänne KieliPeda-työvälineen avulla.

Kortit voi laminoida kaksipuolisiksi niin, että toisella puolella on kysymys ja toisella puolella ideat kielitietoihin toimintatapoihin. **Tarkoitus on ensin pohtia, minkälaisia kielitietoisia toimintatapoja on jo käytössä sekä minkälaisia voisi ottaa vielä käyttöön ja kehittää.** Kortin kääntöpuolelta tarkastelemalla voi saada lisäideoita ja myös vahvistuksen jo käytössä oleville kielitietoisille toimintatavoille tiimissä.

↑
Leikkausohje: Leikkaa ulkoreunoja pitkin. Jätä keskeltä leikkaamatta, jolloin voit taittaa paperin, lisätä väliin hieman liimaa ja laminoida kortiksi.

Kielitietoisuus- kortit

Pohdittavaksi yhdessä

Mikä meillä jo toimii ryhmässä ja
mitä voisi kehittää lisää?

Kuinka tietoisia olemme kielestä,
mitä käytämme ja joka on
työvälineemme?

Mitä lapsi voi tässä ympäristössä
omaksua ja oppia?

Minkälaisia osallisuuden
mahdollisuuksia tarjoamme
lapsille kielitaidosta
riippumatta?

Onko toimintakulttuurimme
tarpeeksi kielitietoista ja rikasta
kieltä mallintavaa, jotta suomen
kieli voi siinä kehittyä parhaalla
mahdollisella tavalla?

Kielitietoisuus- kortit

Kortteja on kahdeksan kappaletta. Yksi kortti jokaista KieliPeda-työvälineen osio 1 arviointikohtaa kohden (Henkilöstön toiminta 1-3, Oppimisympäristö 1-3 ja Lapsen osallisuus 1-2).

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Arviointipäivämäärä, ryhmän nimi ja tiimin jäsenet

ARVIOINTIASTEIKKO 1 Toteutuu hyvin – 2 Jonkin verran kehitettävää – 3 Paljon kehitettävää

HENKILÖSTÖN TOIMINTA

1. Henkilöstö toimii kielellisenä mallina, auttaa lasta laajentamaan sanavarantoaan ja mukauttaa puhuttua lapsen kielitasoon.

Mikä jo toimii ryhmässä?

Mitä tulee vielä kehittää ja miten?

2. Henkilöstö luo vuorovaikutuksellisen ilmapiirin, joka on salliva, lasta kuuleva ja hyväksyvä (esim. aikaa lapsen kuulluksi tulemiselle, äänensävyt, kehollinen viestintä kuten eleet, ilmeet ja kosketus).

Mikä jo toimii ryhmässä?

Mitä tulee vielä kehittää ja miten?

3. Henkilöstö rohkaisee lasta käyttämään osaamiaan kieliä eri tilanteissa.

Mikä jo toimii ryhmässä?

Mitä tulee vielä kehittää ja miten?

OPPIMISYMPÄRISTÖ

1. Lasten käyttämät kielet näkyvät kirjoissa, kuvissa, peleissä, leikeissä ja teksteissä.

Mikä jo toimii ryhmässä?

Mitä tulee vielä kehittää ja miten?

2. Toimintaa eriytetään kielitaidon vahvistamiseksi (esim. pienryhmät ja lapsikohtainen ohjaus).

Mikä jo toimii ryhmässä?

Mitä tulee vielä kehittää ja miten?

3. Oppimisympäristöä muokataan lasten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan kielitaidon kehittymisen näkökulmasta (esim. havainnointi, kuvien käyttö).

Mikä jo toimii ryhmässä?

Mitä tulee vielä kehittää ja miten?

LAPSEN OSALLISUUS

1. Henkilöstö mahdollistaa yksittäisen lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kaikkiin toimintoihin iäst, kielitaidon tasosta tai kielistä riippumatta (esim. eleet, kuvien käyttö, toisto, havainnointi).

Mikä jo toimii ryhmässä?

Mitä tulee vielä kehittää ja miten?

2. Henkilöstö tukee aktiivisesti lasten monikielisyyden kehittymistä yhdessä huoltajien kanssa (esim. päiväkodissa opetteltujen aiheiden sanastoa ja lauluja kotiin).

Mikä jo toimii ryhmässä?

Mitä tulee vielä kehittää ja miten?

Lähdemateriaalina hyödynnetty:

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen
varhaiskasvatuksessa / KieliPeda-työväline
https://www.utu.fi/sites/default/files/media/Kielipeda_tyovaline.pdf.

Nurmilaakso & Välimäki toim. 2011. Lapsi ja kieli.

Luentomateriaali 1.9 – 9.12.2023 *Kielellisesti ja
kulttuurisesti moninainen varhaiskasvatus, Turun
yliopisto.*

KUVAT Freepik.com

Kielitietoisuus- kortit

KieliPeda-työvälineen tueksi.

Leikkausohje: Leikkaa ulkoreunoja pitkin. Jätä keskeltä leikkaamatta, jolloin voit taittaa paperin, lisätä väliin hieman liimaa ja laminoida kortiksi.

Henkilöstön toiminta *VINKKEJÄ!*

- Puhun selkeästi ja kuuluvasti ja tarvittavan hitaasti.
- Käytän suomen kieltä kaikessa kommunikoinnissa.
- Käytän puhuessani kokonaisia lauseita.
- Nimeän asioita perushoitotilanteessa.
- Nimeän ja sanoitan leikkitilanteita.
- Toistan sanoja.
- Pilkon ohjeita pienimpiin osiin.
- Käytän kuvia puheeni ja vuorovaikutuksen tukena (kaulanauhakuvat, päivästrukturikuvat, ensin-sitten, Google-kuvahaku ym.).
- Käytän kuvatukia myös laulujen ja lorujen opettelussa sekä yhteisen keskustelun tukena.
- Hyödynnän KIELINUPPU-lauluja.
- Käytän apuna myös ilmeitä, eleitä ja piirtämistä.
- Opetan uusia sanoja kaikista sanaluokista.
- Laajennan lapsen ilmaisuja mallintaen yhtä yksikköä pidempiä lauseita.
- Puhun luonnollista kieltä ja kutsun itseäni kieliopillisesti oikealla persoonapronominilla (*"minä"*) – en siis etunimelläni.

KieliPeda osio 1.
KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI
Henkilöstön toiminta

Miten toimin kielellisenä
mallina ja autan lasta
laajentamaan
sanavarantoaan?

Miten mukautan omaa
puhettani lapsen
kielitasoon?

Henkilöstön toiminta *VINKKEJÄ!*

- Näen jokaisen lapsen ainutlaatuisena yksilönä omine vahvuuksineen.
- Hyväksyvät symbolit: peukutukset, hymy☺
- Kohtaan lapset lämmöllä: lapsen tasolla, silmiin katsoen ja aloitteisiin vastaten.
- Kannustan lasta puhumaan ilman pakottamista.
- En korjaa puhumista muistutteleamalla virheistä vaan annan oman mallin.
- Kuuntelen lasta ensin (puhetta ja/tai sanatonta viestintää) ja puhun vasta sitten.
- Järjestän rauhallisia tilanteita, jotka mahdollistavat kiireettömän vuorovaikutuksen ja varmistan, ettei melu häiritse kielen oppimista.
- Sanoitan erilaisia vuorovaikutustilanteita.
- Havainnoin lasta ja yli tulkitson lapsen sanattomiakin viestejä sanoittamalla eleitä, äännähdyksiä ym.
- Hyväksyn kaikki keinot tulla ymmärretyksi, myös ilmeet, eleet, kuvat, eri kielet (poistaa painetta puhumiselta).
- Toimin itse mallina erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (lapset, työkaverit, huoltajat).
- Panostan ryhmähengen luomiseen ja kaveritaitojen harjoitteluun.

KieliPeda osio 1.
KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI
Henkilöstön toiminta

Miten luon ilmapiirin,
joka on salliva, lasta
kuuleva ja hyväksyvä?

Henkilöstön toiminta *VINKKEJÄ!*

- Toimin itse esimerkkinä ja harjoittelen ryhmän lasten kielillä esim. *hyvää huomenta, hei, kiitos.*
- Tervehdykset ovat näkyvillä lapsille ja aikuisille ja niitä käytetään päivittäin kohtaamisissa.
- Lapsiryhmässä puhutut kielet ovat näkyvillä, esim: *"Meillä puhutaan suomea, arabiaa, venäjää, kurdia ja viroa."* (kielikukkasena, kielipiirakkana...)
- Laulamme lauluja eri kielillä (Youtube) ja lapset saavat halutessaan ottaa asiantuntijaroolin.
- Tutustumme kieliin ja ryhmässä oleviin katsomuksiin yleisesti ja olemme avoimia ja uteliaita kieliä ja katsomuksia kohtaan.
- Tuetaan myös leikkejä saman kielisten lasten välillä
- Sallitaan "limittäiskieleily" (= eri kielten rinnakkaiskäyttö, myös sanaton viestintä) Tärkeintä on vuorovaikutus ja ymmärretyksi tuleminen sekä osallisuuden mahdollistuminen.

KieliPeda osio 1.
KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI
Henkilöstön toiminta

Miten rohkaisen lasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä eri tilanteissa?

Oppimisympäristö

VINKKEJÄ!

- Kirjaston palveluja hyödynnetään säännöllisesti ja sieltä lainataan myös erikielisiä kirjoja. Lapset voivat tuoda kirjoja myös kotoa.
- Tutustutaan myös monikielisen kirjaston palveluihin.
- Kirjoja voidaan lukea yhdessä, vaikka niitä ei osattaisi varsinaisesti lukea: tutkitaan kuvia, lukusuuntaa, erilaisia aakkosia jne.
- Ryhmässä on näkyvillä eri tekstejä, esim. viikonpäiviä ja tervehdyksiä, ajankohtaisten teemojen ja leikkien sanastoa eri kielillä.
- Pyydämme perheitä tuomaan kotoa purkkeja ja purnukoita. Näin saamme eri teksteillä varustettuja ruokatarvikkeita esim. kotileikkiin.
- Erilaisten käsittelyssä olevien teemojen ydinsanastoa tai muuta sanastoa pyydetään vanhemmilta eri kielillä ja ne laitetaan näkyviin ja niistä myös puhutaan.
- Tabletti-sovellukset (esim. Moka Mera Lingua, Pikku Kakkosen Eskarin kielipeli)
- Kuvatuki-korteissa esiintyvät hahmot edustavat kulttuurien moninaisuutta.

KieliPeda osio 1. KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI Oppimisympäristö

Miten lasten
käyttämät kielet
näkyvät kirjoissa,
kuvissa, peleissä,
leikeissä ja teksteissä?

Oppimisympäristö

VINKKEJÄ!

- Järjestämme päivittäin tilanteita, joissa toimitaan pienryhmissä.
- Porrastamme siirtymätilanteita, jolloin voimme hyödyntää siirtymät kielenoppimistilanteina esim. ulos lähtiessä tai saapuessa sisään.
- Toteutamme pienryhmissä leikkejä, pelejä ja muita puuhia, joissa keskitytään erityisesti kieleen ja lasten ohjaamiseen kielen näkökulmasta.
- Osallistumme leikkiin. Rikastutamme leikkiä omalla puheellamme toistaen sanoja ja toimintaa sekä ehdottaen uusia asioita ja elementtejä leikkiin, jos leikkitilanne niin vaatii.
- Ryhmässä lauletaan ja riimitellään paljon.
- Valitsemme kirjoja ja lukuhetkiä lasten kielitaidon/kielenkehityksen perusteella.
- Sanastoa harjoitellaan myös pelien ja leikkien avulla (esim. muistipelit, Lotto-pelit, KIM-leikki, Myrkkysieni, Ekapeli Maahanmuuttaja ja Alku).
- Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, hän saa henkilökohtaisempaa ohjausta ja kuvatukea.

KieliPeda osio 1. KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI Oppimisympäristö

Miten eriytämme
toimintaa kielitaidon
vahvistamiseksi?

Oppimisympäristö

VINKKEJÄ!

- Tiedostamme, että kaikki arjen tilanteet ovat kielen oppimistilanteita.
- Päivästrukturi tukee ja jäsentää kielen oppimista (esim. ruokailuun ja pukeutumiseen liittyvät fraasit ja sanasto).
- Havainnoimme lasten mielenkiinnon kohteita ja niiden perusteella suunnittelemme yhteistä toimintaa.
- Leikinvalintataulun avulla lapsi voi valita leikkejä ja kertoa mielenkiinnon kohteistaan.
- Kirjallisuus ym. oppimateriaali valitaan lasten kielten ja mielenkiinnonkohteiden mukaan

Oppimisympäristö:

- Oppimisympäristö on kuvitettu ja ympäristöstä löytyy kuvallisia toimintaohjeita.
- Leikinvalintataulu on käytössä.
- Leikkiympäristöissä on kuvatukisanastoa leikkiin tarvittavista sanoista.
- Ryhmässä on kuvallinen päiväjärjestys käytössä.
- Lapset osallistuvat leikkiympäristöjen rakentamiseen.

KieliPeda osio 1. KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI Oppimisympäristö

Miten muokkaamme
oppimisympäristöä lasten
tarpeiden ja mielenkiinnon
kohteiden mukaan kielitaidon
kehittymisen näkökulmasta?

Lapsen osallisuus

VINKKEJÄ!

- Toimimme pienryhmissä ja porrastaen päivän eri toiminnoissa. Näin mahdollistamme jokaisen kuulluksi ja nähdyksi tulemisen.
- Luomme rauhallisen, kiireettömän tunnelman joka antaa tilaa vuorovaikutukselle.
- Henkilökunta käyttää kaulanauhakuvia.
- Käytämme aina puheen tukena kuvia, pikapiirtämistä ja eleitä.
- Pidämme huolen siitä, että jokainen ymmärtää ainakin pääkohdat tekemisestä.
- Havainnoimme lapsia sekä kannustamme ja tuemme mukaan pääsemisessä.
- Lelulaatikat ja kaapista löytyvät lelut ovat nimetty myös kuvina.
- Leikimme paljon toiminnallisia leikkejä, sääntöleikkejä, jotka ovat kaikille tuttuja. Näin kaikki pääsevät mukaan kokemaan yhdessä tekemisen iloa.
- Myös piirtäminen ja maalaaminen mahdollistavat osallisuuden ilman kieltä.
- Laulamme, lorutellemme ja riimittellemme päivittäin.

KieliPeda osio 1. KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI Lapsen osallisuus

Miten mahdollistamme
yksittäisen lapsen kuulluksi
tulemisen ja osallisuuden
kaikkiin toimintoihin iästä,
kielitaidon tasosta tai kielestä
riippumatta?

Lapsen osallisuus *VINKKEJÄ!*

- Käymme perheiden kanssa aina aloituspalaverin. Jos suomalainen varhaiskasvatus on uutta, kerromme päiväkodista, mitä siellä tehdään ja millaisia varusteita tarvitaan ja miten vasu meitä velvoittaa.
- Kannustamme osallistumaan omankielisten perheiden vanhempainiltaan.
- Käytämme tulkkia.
- Kannustamme perheitä käyttämään omaa äidinkieltään lapsen kanssa.
- Olemme kiinnostuneita perheen tavoista, arvoista ja kielestä sekä hyödynnämme perheitä oman kielensä ja kulttuurinsa asiantuntijoina.
- Hyödynnämme kuvatukea esim. päivän kuulumisia kerrottaessa.
- Otamme valokuvia lasten arjesta ja näytämme niitä huoltajille hakutilanteessa. Lapsi voi kertoa omalla kielellä päivästä.
- Leikissä ja lauluissa tarvittavaa kuvasanastoa kopioidaan tarvittaessa myös kotiin ja samaa sanastoa lapsi voi käydä yhdessä vanhempiansa kanssa omalla äidinkielellään.
- Vanhemmat (tai tuttu aikuinen tai koululainen) voivat tulla päiväkotiin esim. pitämään oman kielistä satuhetkeä.
- Keräämme huoltajilta vinkkejä eri kielisistä lastenlauluista sekä loruista, ja opettelemme niitä lasten kanssa.

KieliPeda osio 1. KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI Lapsen osallisuus

Miten tuemme lasten
monikielisyyden
kehittymistä yhdessä
huoltajien kanssa?

Linkkivinkit:

KIELIPEDA:

- [Kielipeda-työväline](#)
- [Kielipeda-työvälineen käyttöönottokoulutusvideo](#)
- [Kielipeda-työvälineen johdantovideo](#)
- [Kielipeda osio 1](#)
- [Kielipeda osio 2](#)
- [Kielipeda osio 3](#)

Erilaista materiaalia löytyy netistä paljon. Tässä muutamia hyviä linkkejä työn tueksi.

- [Kielinuppu](#)
- [HEKUMA-materiaali](#)
- [Viitottu rakkaus](#)
- [Kuvilla](#)
- [Arjen kesytys lapsiperheille](#)
- [Papunet kuvia ja pelejä](#)
- <https://juhlakalenteri.fi/>
- <https://kulttuurinvuosikello.fi/>
- [Kulttuurien juhlakalenteri](#)
- [Monikielinen kirjasto](#)
- [Neuvokas perhe](#)
- [Aivoliitto](#)

Linkkivinkit

